

mucf

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor

Värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Resultat och effekter 2017

Värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Resultat och effekter 2017

Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor lämnar statsbidrag till ideella organisationer och stiftelser. Rapporten *Värna demokratin mot våldsbejakande extremism -Resultat och effekter 2017* ger en bild av vilka resultat och effekter som bidragen har fått i förhållande till sina syften. Vi redovisar i den här rapporten hur bidraget för värna demokratin mot våldsbejakande extremism har använts och om dess effekter.

Sammanställningen visar att effekterna som organisationerna rapporterat in till myndigheten ligger i linje med bidragens syften. Det är viktigt att tydliggöra de resultat och effekter som de bidrar till. Vår förhoppning är att vår årliga rapport ska fungera som ett beslutsunderlag till regeringen om hur bidragen ska utvecklas och följas upp samt vilken nytta de genererar.

Vi har för det här året gjort en mer fylligare återrapportering i jämförelse med tidigare år, med en förhoppning om att ge en bättre bild av vilka bidrag som har slutrapporterats och godkänts under 2016 och hur de har använts för att nå syftet med bidraget.

Den kan även vara intressant för andra. Rapporten är därför utformad så att alla ska kunna bilda sig en uppfattning om och inspireras av vad de olika statliga stöden kan användas till.

Lena Nyberg, generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Förord	2
1 Inledning	5
Regeringens uppdrag	5
Tidigare rapporter	5
Underlag till rapporten	6
Projekt som ingår i återrapporteringen	7
2 Genomförande	9
Målgrupper	9
Geografisk spridning	9
Så användes pengarna	10
Aktiviteter och metoder	11
3 Huvudsakliga resultat	13
Framgångsfaktorer	13
Lärdomar och utmaningar	13
Uppnådda effekter	13
Hur projekten fortsätter och erfarenheter sprids vidare	14
4 Samlad bedömning av bidragets effekter	15
Samlade resultat	15
MUCFs bedömning och förslag	16
5 Referenser	18

1 Inledning

Regeringens uppdrag

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fördelar bidrag enligt förordningen 2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin.

Syftet med bidragets är att främja verksamheter som förebygger att antidemokratiska beteenden utvecklas, att individer radikaliserar eller stödjer individer som vill lämna våldsbejakande extremistmiljöer. (SFS 2011:1508)

Ideella organisationer, stiftelser och kommuner kan söka bidraget, förutsatt att de i sin verksamhet respekterar demokratin idéer, inklusive principerna om jämställdhet och förbud mot diskriminering. Projekt som beviljas stöd ska skilja sig från organisationens ordinarie verksamhet och ha tydliga kopplingar mellan syfte, mål, metoder och aktiviteter i projekten. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor kan bevilja bidrag för projekt under ett år i taget. Projekt som beviljas stöd ska skilja sig från organisationens ordinarie verksamhet och ha tydliga kopplingar mellan syfte, mål, metoder och aktiviteter i projekten. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor kan bevilja bidrag för projekt under ett år i taget

De projekt som nu slutrapporterar beviljades medel 2014-2015. År 2014 beviljades medel inom två olika stödformer; ”Demokratifrämjande verksamhet” samt ”Mot våldsbejakande extremism”. 2015 slogs dessa två ihop till ”Verksamhet som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism”.

Tidigare rapporter

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har åiterrapporterat resultat av projektbidragen sedan 2009. I den första rapporten från 2009, *Konsekvenser, resultat och effekter av Ungdomsstyrelsens bidragsgivning till ideella organisationer* (Ungdomsstyrelsen 2009), utredde myndigheten vilka förutsättningar som fanns och vilka tillvägagångssätt för återkommande uppföljningar och rapporteringar av bidragsgivningen som var möjliga. Rapporten innehöll en kunskapsöversikt om vilka metoder som finns för att mäta resultat och effekter av statliga bidrag (Amnå, Danielsson & Zetterberg 2009). I den pekade författarna på möjligheten att uppskatta resultat och effekter av bidrag på olika nivåer: individ, organisation, stat och samhälle. Med utgångspunkt i forskarnas analyser valde myndigheten att beskriva effekterna som *interna* eller *externa*. Vi kompletterade också med en nivå där systemberoende effekter av bidragsgivningen kunde analyseras (Ungdomsstyrelsen 2009).

Amnå et al. konstaterar att utvärderingar om resultat och effekter förutsätter att det finns preciserade och mätbara mål, vilket saknas för statsbidragen. I de efterföljande åiterrapporteringarna har myndigheten provat olika vägar för att ge en så bra bild av bidragsgivningens resultat och effekter som möjligt. Samtidigt har ett utvecklingsarbete skett parallellt för att systematisera insamlingen av uppgifter. I 2015 års rapportering använde vi oss bland annat av en ny mall för uppföljning av projektbidrag med kategorier för vilka aktiviteter som genomförts under projekttiden, det vill säga hur pengarna använts, respektive vilka resultat projekten gett. De här kategorierna använder vi oss också av i årets rapport.

Underlag till rapporten

Projektexemplen och redogörelserna för vad projektbidragen har använts till samt vad de har gett för effekter bygger på de projektredovisningar som kom in till myndigheten 2016. Redovisningarna handlar om projekt som beviljades medel 2014 eller 2015. Organisationerna har beskrivit till vilka områden pengarna har gått samt vilka resultat och effekter de har sett. De har fått kryssa för genomförda aktiviteter samt rangordna uppnådda resultat. Utifrån deras svar har vi valt att beskriva de vanligaste resultaten och effekterna.

Vi vill understryka att vår redogörelse av bidragens användning och effekter enbart bygger på rapporteringar och uppskattningar från organisationerna. Organisationernas subjektivitet bör problematiseras, framför allt när det gäller deras svar på frågor som handlar om vilka resultat och effekter deras verksamhet har haft.

Projekt som ingår i återrapporteringen

Tabell 1.1 Projekt som ingår i återrapporteringen, utbetalt belopp i kronor

Projekt beviljade 2014	Organisation	Utförandeort	Belopp, kr
<p>Train Talk Learn (år 3)</p> <p>Projektet har motverkat all sorts intolerans i samhället. Det görs genom en metod som kombinerar träning med motiverande samtal. Detta år har metoden dokumenterats och spridits. Den huvudsakliga målgruppen är unga killar mellan 13-25 år. Verksamheten sker i samverkan med Din Bror, Socialförvaltningen i Lund genom Com Ung, Vikingaskolan och Humanus Gymnasium.</p>	Lunds kickboxnings sällskap/Real fighter	Lund	180 000
<p>Föreläsningar mot våldsbejakande islamiska extremism</p> <p>Projektet har verkat för att minska antalet personer i våldsbejakande extremistmiljöer. Det görs genom föreläsningsserier för ungdomar och vuxna, som sedan ska sedan kunna verka som förebilder, via ett chatforum svara på anhörigas frågor och ge stöd i samtal med individer och deras anhöriga. Verksamheten sker i samverkan med ett tjugotal föreningar över hela landet, polis och andra berörda.</p>	Kurdiska Federationen Paraply (KFP)	Stockholms län, Göteborg stad, Malmö stad, Borås, Västerås, Kalmar, Trollhättan, Eskilstuna	160 000
<p>Wasatiyya - Ett projekt mot extremism och våldsförhållande</p> <p>Projektet motverkar, dekonstruerar och delegitimerar radikaliserings utifrån Islams budskap med stöd från "lärdar" som har fått särskild utbildning och kunskap. Projektet tar fram ett tydligt stödmaterial som ska användas i arbetet. Verksamheten sker i samverkan med muslimska samfund som exempelvis IKUS, SMF, ISS och BIS samt utbildar ledare inom olika samfund och lokala moskéer. Inom projektet samverkas med Oxford University, University Malaya, Institut of advanced Islamic Studies och Wasatiyya Institute.</p>	Svenska muslimer för fred och rättvisa	Stockholm, Skåne, Örebro, Västra Götaland, Västerbotten	773 000
<p>Valet</p> <p>Projektet har syftat till att minska nyrekrytering av unga gäng-medlemmar och även minska användandet av våld, narkotika och kriminalitet bland unga och stödjande de som vill lämna sådana miljöer. Det görs genom föreläsningar och läger för berörda ungdomar och genom samtal i den jourtelefon som finns i projektet. Verksamheten genomförs i samverkan med de egna föreningarna.</p>	Syrisk Ortodoxa Ungdomsförbundet	Södertälje	160 000
<p>Hayat (Livet)</p> <p>Projektet har genomfört åtgärder för att förhindra att ungdomar med muslimsk etnisk bakgrund ansluter sig till väpnade extremistgrupper i konfliktzoner. Det görs genom information, studiecirklar och stödjande samtal. Verksamheten sker i samverkan med Santa Maria Högskolan, Irakiska Ungdoms Rådet, Irakisk Turkmenska förening och Islamiska Centret i Malmö.</p>	Ungdoms Vänskapsföreningen i Malmö	Malmö	174 000
<p>Magiprojektet - En vaccination mot manipulation</p> <p>Projektet har förebyggt att unga personer dras in i extrema miljöer. Det görs genom magishower där unga ska lära sig att hantera situationer där de exponeras för svartvita, förvrängda eller extrema budskap. Projektet utbildar även handledare. Verksamheten genomförs i samverkan med Fryshuset och Socialhögskolan.</p>	Hjälpkällan	Stockholm, Göteborg, Arvidsjaur, Malmö	900 000
Projekt beviljade 2015			
<p>Unga leder unga (år 4)</p> <p>Projektet har utvecklat en ledarskapsmodell för unga för att främja demokratiska värderingar och skapa goda förebilder i miljöer där antidemokratiska värderingar kan spridas. Det görs genom det material och den metod som tagits fram i</p>	Boo Folkets Hus	Nacka kommun, Malmö Stad	188 000

Unga leder unga som handlar om estetiska läroprocesser. Verksamheten genomförs i samverkan med Folkets hus och parker, Motettens Folkets Hus, Stena Fastigheter i Lindängen, Lokala Hyresgästföreningar i Lindängen, Malmö Stad m.fl.			
Våra liv – Syns vi, hörs vi, känns vi? Projektet har engagerat ungdomar som befinner sig i miljöer och livssituationer som gör dem extra mottagliga för påverkan av radikala grupper med våldsbejakande extremistisk agenda och antidemokratiska budskap. Det sker genom samtal, workshops och olika estetiska metoder.	Spiritus Mundi	Malmö	416 500

Syftet med projektet är som redan nämnts att förebygga att antidemokratiska beteenden utvecklas, att förebygga att individer radikaliserar samt att stödja individer som vill hoppa av extremistiska miljöer. De allra flesta projekten i denna rapport inriktar sig främst på att förebygga att individer radikaliserar och ansluter sig till våldsbejakande extremistmiljöer, då de främst satsar på att verka i vad som kan beskrivas som riskmiljöer för detta. En komponent i detta är ofta också att på olika sätt diskutera och stärka demokratiska värderingar på ett bredare plan vilket såklart även förebygger att antidemokratiska beteenden utvecklas. Ett av de under 2016 redovisade projekten har förutom ovanstående även inriktat sig på avhopparverksamhet, där en viss del har utvecklats för att passa specifikt för avhoppare och dess anhöriga.

När organisationerna söker om projektbidrag har de fått redogöra för vilket behov som funnits av projektet och om det finns några som efterfrågar det. Gemensamt för de flesta av projekten är att de påtalar att utanförskap ökar risken att hamna i destruktiva miljöer.

Detta bekräftas även i MUCF:s skrift *Främmande är skrämmande* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016a) där det framkommer i samtal med unga om våldsbejakande extremism att rasism, främlingsfientlighet, segregation, diskriminering och brist på inflytande är viktiga frågor som de upplever är sammankopplade med våldsbejakande extremism.

Många projekt hänvisar till att de i sina närmiljöer, men även samhället i stort, har sett incidenter med grovt våld. Flera projekt talar specifikt om problemet med unga som reser för att strida för IS.

Det upplevs att det saknas kunskap och tilltro till möjligheterna att förändra en situation inom det demokratiska samhällets spelregler. Projekten vill lösa detta genom att erbjuda andra alternativ, samt att hålla en dialog kring demokratiska värden.

” i detta område växer många upp under svåra ekonomiska och sociala förhållanden där en stigmatiserande kultur kan utvecklas. Detta kan i sin tur leda till frustration som tar sig olika uttryck exempelvis antidemokratiskt agerande” (Projektet Unga leder unga, Boo Folkets hus)

”många ungdomar känner sig vilsna, manipulerade och utnyttjade medan andra känner att ”de har tagit ställning” (i synnerhet inom den radikala höger samt även hos vissa muslimska grupperingar) och när man påbörjar diskussionen så ser man att dessa inte är så väl insatta i den demokratiska processens gång så som den ursprungligen är tänkt” (Projektet Train, talk, learn, Lunds kickboxningssällskap/Real fighter)

2 Genomförande

Målgrupper

De flesta av projekten anger att målgruppen är unga personer som på något vis är i riskzonen för att radikaliseras. Några anger att målgruppen är egna medlemmar, men även några av dessa riktar in sig på egna medlemmar i just riskmiljö. Endast ett av projekten har som främsta målgrupp att nå ungdomar i allmänhet, inte bara de i riskzon, samt lärare och beslutsfattare. Projektet beskriver målgruppen ”i riskzon för att radikaliseras” på olika vis, till exempel

- Ungdomar i riskmiljö för antidemokratiskt och våldsbejakande beteende
- Ungdomar från områden med sociala utmaningar
- Unga som börjat anamma antidemokratiska företeelser
- Pojkar och flickor som är inne i kriminalitet/narkotikamissbruk eller kriminella gäng
- Ungdomar omgivna av radikala personer i den sociala närmiljön

Alla projekt rapporterar att de nått målgruppen som det var tänkt. De allra flesta har haft som mål att nå unga personer med alla könstillhörigheter, medan några har riktat in sig på just män med tanken att de flesta som finns i våldsbejakande extrema kretsar är killar.

Att arbeta med ett genusperspektiv i arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism är viktigt visar MUCF:s skrift *Genusperspektiv på våldsbejakande extremism* (Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor 2016) då kunskap om maskulinitets- och femininitetsnormer inom våldsbejakande extremistiska miljöer ger större förståelse för rörelsernas utveckling, för den inre dynamiken och för tjejers och killars vägar in i miljöerna. Risken för att utöva våld är betydligt större för killar som instämmer i stereotypa påståenden om könsroller jämfört med killar som inte instämmer i dessa påståenden. Det är därför viktigt att fler har med ett genus- och normperspektiv i projekten.

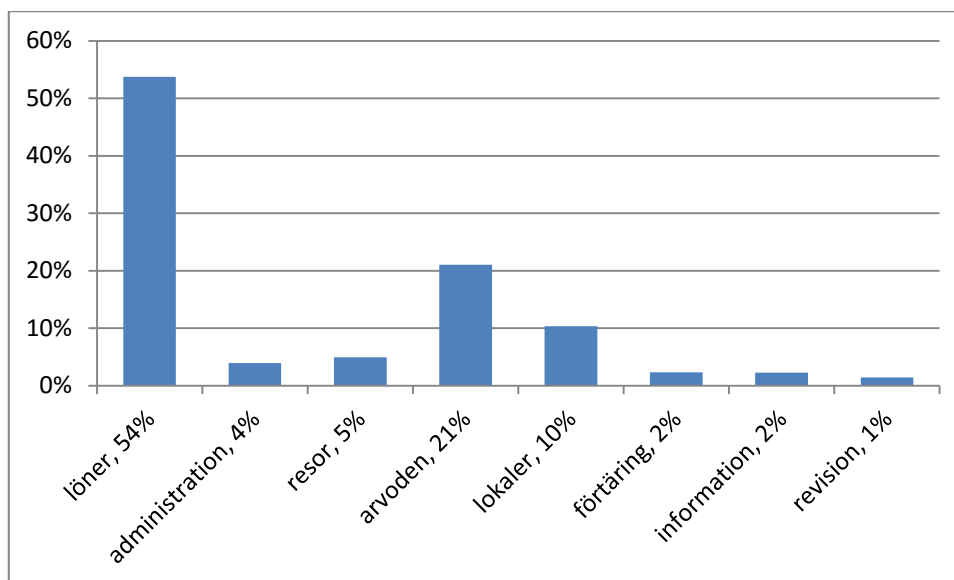
Geografisk spridning

Alla projekten är lokala eller regionala. De flesta fokuserar på storstäderna. Flest projekt finns i Malmö, därefter Stockholm och Göteborg. Några håller sig till den stad där de verkar, medan andra reser runt till flera städer för att sprida projektet. Vissa organisationer når ut till många städer där det finns lokalföreningar eller samarbetspartners. Många av projekten fokuserar på särskilda områden i respektive stad, så kallade utanförskapsområden.

Här ser vi att det är mycket positivt att organisationerna är nära målgrupperna och har möjlighet till personliga möten och dialoger som skapar tillit.

Så användes pengarna

Projekten beviljades sammanlagt en summa om 2 951 500 kronor för värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samtliga bidrag förbrukades. Projektens användning av fördelade medel redovisas i slutrapporterna för bidrag enligt följande poster: löner, administration, resor, arvoden, lokaler, förtäring, information och revisionskostnader. Fördelningen över posterna syns i figur 2.1.

Figur 2.1 Bidragets fördelning över olika kostnadsposter i procent

Löner är den klart största utgiftsposten med 54 procent av totala utgifter, där 7 av 8 projekt har anställt en projektledare eller liknande för projektet. Projektledarskapet är oftast på deltid, ofta mellan 25 och 75 procent och delas ibland av flera personer. Den näst största utgiftsposten är arvoden, som står för drygt 20 procent. Arvoden har tilldelats olika experter som hållit föreläsningar samt hjälpt till med expertis såsom kommunikation, psykologi, religion etcetera.

Lokaler står för den tredje största posten och består främst av hyra för olika samlingslokaler där workshops, utbildningar etcetera hålls. Kostnader för resor är främst inrikes resor för de personer som arbetar med projekten. Ett par av projekten har sökt medel även från annan finansör än MUCF, till exempel från Allmänna Arvsfonden samt Folkets Hus och Parker. Det förekommer också att olika fastighetsbolag sponsrar med lokaler. Flera av projekten anger också att de finansierar en del kostnader för projekten med egna medel och att allt inte söks från MUCF.

Projekten redogör i redovisningen för antal personer som varit engagerade i projektet, både arvoderat, avlönat eller ideellt. Projekten uppmanas att uppskatta hur många personer som någon gång har arbetat ideellt inom projektet och hur könsfördelningen har sett ut för de personer som någon gång arbetat avlönat eller arvoderat inom projektet med bidrag från Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällsfrågor. Även de som utfört tidsmässigt små insatser ska räknas. Nedan följer en redovisning av organisationernas svar.

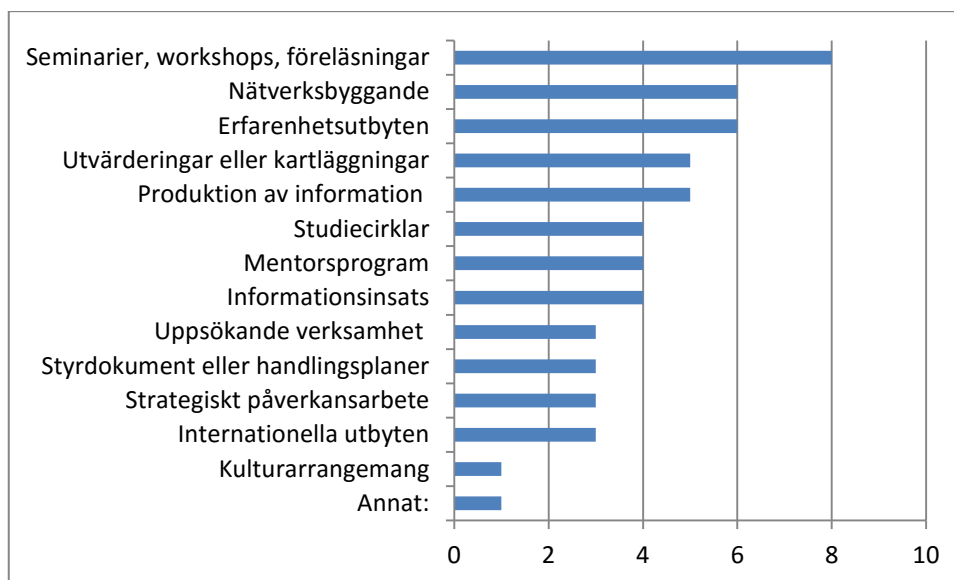
Tabell 2.2 Personer som någon gång arbetat ideellt, arvoderat eller avlönat inom projektet, antal och andel i procent

Arbete	Könstillhörighet (%)				Totalt (Antal)
	Kvinnor	Män	Annan könstillhörighet	Uppgift saknas	Summa
Ideellt	32	45	0	23	2158
Avlönat eller arvoderat	45	55	0	0	29

Av de personer som har arbetat avlönat eller arvoderat inom projekten är könsuppdelningen relativt jämn, dock har något fler män än kvinnor fått lön. Vad gäller oavlönat, ideellt arbete redovisas totalt att betydligt fler män än kvinnor har arbetat ideellt inom projekten. Siffrorna är dock osäkra då uppgift saknas på ett stort antal personer. En organisation, Kurdiska Federationen Paraply (KFP) har uppskattat att det har varit över 2 000 ideellt arbetande personer inom projektet. Inga organisationer förutom KFP redovisar personer med annan könstillhörighet. Samtliga organisationer utom KFP har haft anställda eller avlönade inom projektet.

Aktiviteter och metoder

Organisationerna får i slutrapporterna själva ange vilka aktiviteter som har genomförts i projektet. Flera alternativ kan anges. Vidare får organisationen beskriva vilka verksamheter eller aktiviteter som genomfördes med bidrag från myndigheten.

Figur 2.3 Aktiviteter som genomförts med stöd av bidraget, antal

Den vanligaste aktiviteten inom projekten är seminarier, workshops och föreläsningar. Samtliga projekt har använt sig av detta. Ett exempel är Hjälpkällans ”Magiprojektet” som har hållit en show/föreläsning för närmare 10 000 gymnasieungdomar och lärare om hur enkelt vi kan luras av svartvita budskap, varför ingen är immun emot detta och hur lätt det är att manipuleras. Det har även hållits workshops på samma tema för ett mindre antal ungdomar i fokusgrupper.

Andra vanligt förekommande aktiviteter är erfarenhetsutbyten och studiebesök samt nätverksbyggande. Flera projekt nämner att de etablerat kontakt med kommunerna inom dessa aktiviteter.

Produktion av olika typer av informations- och metodmaterial är också vanligt liksom olika typer av kartläggningar och utvärderingar. Metodutveckling är också viktigt för att möjliggöra att framgångsrika metoder kan fortsätta att användas av flera. Framgångsrika metoder som utvecklats under tidigare år ges fysisk form i både böcker och filmer. Så är fallet för exempelvis projektet *Unga leder unga* som bedrivs av Boo folkets hus och som arbetar för att utbilda unga ledare i den metod de tidigare tagit fram, som exempelvis program för ungas ledarskap och handbok för inomparlamentariskt arbete för att förändra situationer som upplevs som ickedemokratiska.

Den minst vanliga aktiviteten för att nå ut till målgruppen tycks vara kulturarrangemang som endast ett projekt till del, *Föreläsningar mot våldsbejakande islamiska extremism* ägnat sig åt.

Fleråriga projekt följer oftast en cykel där första året består av att samla in kunskap, etablera kontakter och prova metoder, för att år 2 fortsätta utveckla metoderna och använda dem på fler i målgruppen eller utöka målgrupperna. År 3 arbetar man ofta med att sprida kunskapen vidare och att implementera metoderna i sitt ordinarie arbete. Projekten har främst nått ut genom föreläsningar och workshops på skolor och fritidsgårdar, föreläsningar för egna medlemmar och genom att utarbeta stödmaterial för lärare och ledare. Projekten fokuserar alltså främst på förebyggande arbete genom utbildning och information. Organisationerna har en fördel i möjligheten att samla unga i sammanhang där de kan mötas och samtala.

Flera av projekten nämner att samverkan med andra har varit mycket positivt. Projekten har bland annat samverkat med kommuner, socialförvaltning, polis, andra föreningar, grund- och gymnasieskolor, universitet- och högskolor och lokala fastighetsbolag. Här handlar samverkan om allt ifrån att genomföra projekten tillsammans med andra, till att ha en följeforskare från en högskola eller att fastighetsbolag ställer upp med lokaler för projektet.

3 Huvudsakliga resultat

Framgångsfaktorer

En framgångsfaktor tycks vara att organisationerna är mycket nära målgrupperna och har möjlighet till personliga möten och dialoger som skapar tillit. Eldsjälar i projekten har lagt ner mycket tid på dialoger med individer och familjer.

En annan framgångsfaktor som anges är angreppssättet att problematisera hur människor beter sig i grupp och när vi utsätts för påverkan, istället för att peka ut särskilda grupper, vilket gör att alla kan relatera och sätta in i ett större perspektiv. Flera projekt anger också att det är viktigt att bygga upp en god struktur och metodik att hålla sig till. Att kunna få till ett upparbetat samarbete med flera aktörer är också viktigt. Att bygga upp en bred kunskapsbas att stå på har varit framgångsrikt.

Flera av projekten nämner att samverkan med andra föreningar, skola, kommun och polis har varit mycket positivt.

Lärdomar och utmaningar

Vad som är svårt i projekten är att få tiden att räcka till, att de inte hinner med allt de skulle vilja. Även när aktiviteterna genomförs, anger flera att det skulle behövts mer tid. I exempelvis workshops och föreläsningar har för lite tid planerats in. Speciellt när man vänder sig till skolor blir det svårt då det inte får ta för mycket tid från den ordinarie undervisningen.

Det har även ibland varit svårt att motivera alla deltagare att fullfölja påbörjade aktiviteter och program, liksom att komma i tid och att få tid att delta trots andra viktiga åtaganden som skola och jobb. Det nämns också att det varit frustrerande och svårt att inte kunna följa de deltagare som kanske flyttar eller hoppar av ett projekt.

Vissa nämner att det varit svårt att nå fram till de beslutsfattare man skulle vilja samverka med, exempelvis i kommunen. Enskilda medarbetare kan vara väldigt positiva, men att det är svårt att komma vidare.

En ständig utmaning för projektfinansierad verksamhet är också hur man ska kunna fortsätta med verksamheten när finansieringen upphör.

Uppnådda effekter

Många av projekten anger att de främst har skapat bestående förändringar för målgruppen, vilket då också kan ha lett till förändringar för samhället i stort. Förhoppningen är att de ungdomar och ledare som deltagit i projekten fortsätter att arbeta för förändringar i samhället utifrån demokratiska värderingar och genom att agera positiva förebilder.

De menar också att deltagarna rustats med kunskap och verktyg för att kunna ifrågasätta och stå emot negativ påverkan på ett bättre sätt.

Andra anger att de främst har kommit närmare sin organisations mål, men då dessa mål oftast på ett eller annat sätt inneburit förhoppningar om förbättringar för målgruppen, går dessa hand i hand. Exempelvis anger en organisation att deras främsta resultat var att de uppnådde organisationens mål genom att de hindrade flera individer från att åka till krigszoner och stöttade många familjer.

Flera anger också att projektet kommer att fortsätta efter projekttidens slut. Lunds Kickboxingssällskap rapporterar exempelvis att deras projekt kommer både att fortsätta inom organisationen men även spridas till andra organisationer och via kommuner.

Flera anger bland de viktigaste resultaten att nya arbetssätt har utvecklats som kommer att fortsätta att användas och spridas. Även nya mötesplatser eller nätverk har utvecklats.

En organisation anger att det viktigaste resultatet har varit att organisera nya medlemmar.

Hur projekten fortsätter och erfarenheter sprids vidare

Projektet sprids vanligen genom webb, sociala medier och nätverk samt på konferenser. Flera tar fram rapporter och metodmaterial som sprids inom och utanför organisationen. Samtliga 8 projekt anger att projektet kommer att fortsätta på ett eller annat sätt efter finansieringens slut. Boo Folkets hus anger att projektet fortsätter bland annat genom att fler unga-leder-unga utbildningar startar inom Boo Folkets hus men att det även kan bli en del av en samarbetsorganisations utbud. Hjälpkällan skriver att *Magiprojektet* fortsätter på beställning av fler skolor men även hos andra organisationer/verksamheter. Att ta betalt för föreläsningarna gör detta möjligt. Projektet Train/Talk/Learn fortsätter genom ett nytt samarbete med Skåneidrotten och med Malmö och Lunds kommun. Svenska muslimer för fred och rättvisa kommer att integrera allt från projektet till sin ordinarie verksamhet och utveckla den kunskap som genererats till studiecirkelmaterial. Syrisk Ortodoxa ungdomsförbundet hoppas att de kommer att kunna fortsätta med föreläsningar och jourtelefon men är osäkra på hur de ska klara av att finansiera detta, vilket sätter fingret på ett problem som uppstår hos många organisationer. Det är svårt att upprätthålla bra verksamhet när långsiktig finansiering saknas, och det finns risk för att bra verksamhet som startas upp med projektpengar rinner ut i sanden när finanseringen upphör.

Samarbeten med universitet och högskolor är intressant då det skulle behövas mer kunskap om vilka metoder som fungerar. Endast i ett fåtal projekt förekommer sådant samarbete och främst handlar det då om ideellt deltagande i projekten. Hjälpkällan anger dock att de har spridit projektet och arbetsmodellen internationellt till forskare inom sekretism och till avhopparorganisationer inom EU och USA.

4 Samlad bedömning av bidragets effekter

Samlade resultat

Projekten i den här rapporten har en ganska bred och mer övergripande inriktning mot olika typer av våldsbejakande extremism och icke-demokratiskt beteende och man vill stärka demokratiska värderingar genom förebyggande åtgärder, dialog och information snarare än att avvärja en specifik hotbild. De allra flesta beskriver att de främst inriktar sig på att förebygga att individer radikaliseras och ansluter sig till våldsbejakande extremistmiljöer, och satsar på att verka i vad som kan beskrivas som riskmiljöer för detta. En komponent i detta är ofta att på olika sätt diskutera och stärka demokratiska värderingar på ett bredare plan vilket även förebygger att antidemokratiska beteenden utvecklas. Det konstaterar MUCF också sin rapport *Främmande är skrämmande* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016) där vi skriver att det är viktigt att fortsätta utveckla arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Det är viktigt att inte förminska betydelsen av utanförskap, social oro och gängkriminalitet och att inte se dessa företeelser som isolerade problem i vissa områden om man vill komma åt problemet.

Segerstedtinstitutet hade under 2015 i uppdrag från MUCF att utvärdera projekt som beviljats bidrag år 2015 av myndigheten vilket resulterade i rapporten *Värna demokratin mot våldsbejakande extremism - Utvärdering av projekt som beviljats bidrag år 2015 av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*. I den rapporten resonerar författaren (Sivenbring 2016) kring huruvida ”radikalisering” är ett fenomen på individnivå och som något som kan åtgärdas utan att vidta socialpolitiskt motiverade åtgärder. Sivenbring hänvisar till den forskning (Herz, M. 2016) som visar att radikaliseringsprocessen är en process, och att den därför måste angripas på flera fronter, det vill säga både genom att angripa hotbilden genom straff och åtgärder men inte minst genom förebyggande och demokratiserande arbete. Sivenbring skriver vidare att demokratisering är ett långsiktigt och grundläggande arbete för civilsamhället och för samhällets institutioner.

De redovisade projekten har själva angett som främsta resultat att de har skapat bestående förändringar för sin målgrupp, att de i sitt projekt skapat eller utvecklat nya arbetssätt samt att de skapat verksamhet som kan fortsätta efter projektens slut. De framgångsfaktorer som lyfts är närheten till målgruppen, samverkan med andra aktörer och vikten av långsiktiga förutsättningar för att få verksamheten att fortgå.

Det förstärker även Sivenbring i sin rapport där hon också framhåller att närhet till målgruppen och långsiktighet för projekten är att betrakta som framgångsfaktorer. Hon trycker också på vikten av att relevanta samhällsaktörer tar till vara erfarenheter och nätverk som producerats av projekten efter dess slut eftersom projekten i sig ofta består av kortsiktiga åtgärder som ska hinna planeras, genomföras och utvärderas under en begränsad tidsperiod och behöver plockas upp av andra aktörer för att leva vidare. Detta är en utmaning ur ett metodutvecklingsperspektiv. Samverkan med de offentliga systemen och involvering av andra delar av civilsamhället blir här oerhört viktigt att belysa menar hon.

De projekt som redovisas i den här rapporten bidrar främst till ett brett förebyggande arbete för att ge unga i utanförskap ett sammanhang och en möjlighet till påverkan och dialog. Civilsamhället har en unik möjlighet att vara nära målgrupperna och få deras förtroende på ett vis som andra delar av samhället ofta inte kan. Det är dock viktigt även med en långsiktighet i arbetet och ett problem med projekten är att de kan ha svårt att fortsätta verksamheten efter projektidens slut när finansieringen upphör. Att arbeta för en mer långsiktig finansiering och en bättre förmåga att kunna implementera projekten i ordinarie verksamhet efter projektidens slut är viktigt.

De redovisade projekten har angett som främsta resultat att:

- de har skapat bestående förändringar för sin målgrupp
- de skapat eller utvecklat nya arbetsätt samt
- de skapat verksamhet som kan fortsätta efter projektidens slut.

De framgångsfaktorer som anges är:

- närheten till målgruppen
- samverkan med andra
- möjlighet att skapa långsiktiga förutsättningar för verksamheten att fortgå.

MUCFs bedömning och förslag

Vi ser att civilsamhället har en stor roll och möjlighet i att arbeta brett förebyggande för att få personer som upplever utanförskap att känna sig sedda, inkluderande och återfå tron på demokratin. Det torde vara här som detta bidrag kan göra störst nytta genom att vända sig till unga människor, direkt eller via ungdomsledare och andra vuxna som kommer i kontakt med dessa ungdomar, i ett brett demokratifrämjande arbete på platser där det sociala utanförskapet är stort.

Vi kan påverka arbetet genom att rikta stödet. Istället för att rikta mot specifika verksamheter eller aktiviteter bör det även fortsättningsvis finnas en bredd, men vi bör rikta in oss på de målgrupper där det är lättast att påverka och kan göra störst skillnad, nämligen unga personer.

Genom de slutrapporter som organisationerna lämnar kan vi se att bidragen gör skillnad. Vi får även möjlighet att följa upp projekten genom de årliga uppstartsträffarna som myndigheten anordnar men det är också viktigt att myndigheten har förutsättningar att göra projektbesök på plats så att vi ska kunna bilda oss en uppfattning om resultat och effekter av bidragsgivningen. I dagsläget har vi endast möjlighet att besöka ett fåtal av de projekt som vi har beviljat bidrag till.

Myndigheten bedömer:

- att civilsamhället har en stor roll och möjlighet i att arbeta brett förebyggande för att få personer som upplever utanförskap att känna sig sedda, inkluderade och återfå tron på demokratin.
- att bidragen kan göra störst nytta genom att vända sig till unga människor, direkt eller via ungdomsledare och andra vuxna som kommer i kontakt med dessa ungdomar, i ett brett demokratifrämjande arbete på platser där det sociala utanförskapet är stort.
- att myndigheten bör fortsätta att stimulera ett brett förebyggande arbete men ändå påverka utfallet genom att rikta stödet på de målgrupper där det är lättast att påverka och kan göra störst skillnad, nämligen unga personer.

Myndigheten föreslår:

- att myndigheten ges ett bredare uppdrag att inom en (1) och samma förordning kunna hantera medel för att värna demokratin och motverka rasism, (våld) och antidiskriminering.
- att med anledning av det förändrings- och förbättringsarbete myndigheten nu genomför i bidragsgivningen för exempelvis verksamhetsbesök, erfarenhetsutbyten, utvärderingar samt kontroll och granskning kommer myndigheten behöva tillföras mer resurser.

5 Referenser

Amná, E., Danielsson, A. & Zetterberg, P. (2009). En kunskapsöversikt över effekter och metoder rörande statliga bidrag till ideella organisationer. I Ungdomsstyrelsen (Red), *Konsekvenser, resultat och effekter av Ungdomsstyrelsens bidragsgivning till ideella organisationer*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Förordningen (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2016a) *Främmande är skrämmande*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2016b) *Värna demokratin mot våldsbejakande extremism Utvärdering av projekt som beviljats bidrag år 2015 av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.